

مطالعه تحلیلی انواع صناعات و مشاغل در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری

چکیده

هنر نگارگری هم بازنمای غنای هنر ایرانی است و هم اهمیتی تاریخی در بازجست مسائل فرهنگی و اجتماعی سرزمین ایران دارد. شاهنامه بایسنقری از نسخه‌های مهم و زیباست که موضوع پادشاهی جمشید، یکی از ۲۲ نگاره این نسخه است. از آنجا که جمشید شاه از نخستین پادشاهانی است که در گسترش فرهنگ و تمدن ایران نقش مهمی داشته است و روایاتی از حکومت و عملکرد او در متن شاهنامه فردوسی آمده و صحنه‌هایی از حکومت او در نسخه شاهنامه بایسنقری نیز به تصویر درآمده است؛ بنابراین لازم است تا شناخت انواع صناعات در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری و شناسایی چگونگی بازنمایی این مشاغل به عنوان هدف پژوهش بررسی شود. در این راستا سؤالات زیر مطرح می‌شود: ۱. چه مشاغل و صناعاتی در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری تصویرسازی شده است؛ ۲. مشاغل و صناعات مختلف در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری با چه ویژگی‌هایی و چگونه به تصویر درآمده‌اند؟ پژوهش پیش‌رو به شیوه توصیفی تحلیلی انجام شده و داده‌های آن با جست‌وجو در منابع کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است و نتایج نشان می‌دهد که براساس متن شاهنامه ساخت ابزارآلات جنگی، نرم‌کردن آهن، پارچه‌بافی و خیاطی در نگاره بازتاب یافته است.

واژگان کلیدی: پادشاهی جمشید، شاهنامه بایسنقری، مشاغل، صناعات، نگارگری.

سحر ذکاوت

دانشجوی دکتری تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی،
دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

Sahar.zekavat@shahed.ac.ir

عبدالرضا چارئی

استادیار، گروه هنر، دانشگاه شاهد، تهران، ایران
(نویسنده مسئول).

chareie@shahed.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹-۱۱-۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰-۰۲-۱۸

1-DOI: 10.22051/pgr.2021.34803.1098

مقدمه

در آن به شناسایی ویژگی‌های نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری پرداخته است و نتایج حاکی از آن است که تصویر نگاره به متن اصلی وفادار بوده و روابط بینامتنی واضح و قابل تأکید در آن بسیار است. «بررسی و تحلیل نمادهای بخش اساطیری شاهنامه» هم از دیگر پژوهش‌هایی است که حاصل تلاش پرنیان و بهمنی (۱۳۹۱) است و نویسندگان در مقاله، شخصیت جمشید را به عنوان یکی از شخصیت‌های اساطیری شاهنامه، تحلیل و بررسی کرده‌اند. پژوهشگر دیگری که درباره جمشید به پژوهش پرداخته، اردستانی رستمی (۱۳۹۶) است، «تیامت میان دورودی (بین‌النهرینی)، جمشید و ضحاک» عنوان مقاله اردستانی است. هم‌چنین درباره صناعات در نگارگری هم می‌توان به مقاله «صناعت دست‌ریسی در نگارگری ایرانی سده نهم تا یازدهم» نوشته مجابی و فنایی (۱۳۸۹) اشاره کرد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که صنعت ریسندگی از مشاغل رایج قرن نهم تا یازدهم بوده است.

روش تحقیق

پژوهش پیش‌رو به شیوه توصیفی تحلیلی انجام شده و داده‌های آن با جست‌وجو در منابع کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده است. هم‌چنین نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری جامعه آماری پژوهش حاضر است و به روش کیفی و با استدلال استقرایی تحلیل شده است.

شخصیت‌شناسی جمشید در شاهنامه فردوسی و متون کهن

جمشید از پادشاهان مهم دوره پیشدادی و اصیل‌ترین اسطوره هند و ایرانی است. (ایزدی و دیگران، ۱۳۹۵: ۶۳) در اساطیر ایرانی، جمشید، پادشاه سرزمین ایرانویچ در کنار رود نیک دابیتی نیز دارنده رمه خوب عنوان شده است. (آذری، ۱۳۸۷: ۱۴) هم‌چنین تمام ویژگی‌های ایزد مهر، مانند «وظایف قضایی- روحانی، جنگاوری، متحدکننده طبقات اجتماعی و باروری به او نسبت داده شده است و در مفهوم اساطیری نماد آب و باران و ترسالی و خداوند موکل بر آب و باران است که با نظارت بر کار خورشید و پدیده‌های آسمانی موجب حیات و رونق زندگی می‌شود.» (پرنیان و دیگران، ۱۳۹۱: ۹۸) جمشید «در اوستا تنها کسی است که به جز زرتشت که رویاروی اهورامزدا سخن می‌گوید. عظمت بی‌ظییری که جمشید در مقام پادشاهی می‌یابد باعث می‌شود عصر او یکی از درخشان‌ترین دوره‌های اساطیری ایران باشد و آرزوهای

هنر اسلامی از بزرگترین تجلیات فرهنگ و تمدن اسلامی است و هنر نگارگری هم از جمله هنرهایی است که در میان هنرمندان مسلمان جایگاه والایی دارد (مینی و دیگران، ۱۳۹۷: ۵۲) و سندی مصور از تاریخ ایران به شمار می‌آید و با رجوع به نسخ نگارگری دوره‌های مختلف می‌توان به اطلاعات جامعی از آداب، رسوم و فرهنگ مردمان قدیم دست یافت. شاهنامه بایسنقری از نسخه‌های ارزشمندی است که شامل ۲۲ نگاره است. شایان ذکر است پادشاهی جمشید موضوع یکی از نگاره‌های این نسخه است که به داستان جمشید و پادشاهی او اختصاص دارد. اهمیت جایگاه جمشید و عملکرد او در توسعه تمدن انسانی و نیز گسترش مشاغل و صناعات به وسیله او ضرورت «مطالعه تحلیلی انواع صناعات و مشاغل در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری» را ایجاد کرده است. هدف پژوهش، شناسایی مشاغل و صناعات بازنمایی‌شده در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری و نیز شناخت ویژگی‌های این مشاغل و چگونگی بازنمایی آنها است. در این راستا سؤالات زیر مطرح شده است:

۱. چه مشاغل و صناعاتی در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری تصویرسازی شده است؟
۲. مشاغل و صناعات مختلف در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری با چه ویژگی‌هایی و چگونه به تصویر درآمده‌اند؟

برای دستیابی به پاسخ سؤالات مطرح‌شده ابتدا شخصیت جمشید در شاهنامه فردوسی و متون کهن و عملکرد این پادشاه ارائه شده است. سپس نسخه شاهنامه بایسنقری و ویژگی‌های این نسخه بررسی و نگاره پادشاهی جمشید تحلیل و درنهایت مشاغل بازنمایی‌شده در این نگاره، طبقه‌بندی و تحلیل شده است.

درباره پیشینه پژوهش حاضر، پژوهشی با عنوان دقیق «مطالعه تحلیلی انواع صناعات و مشاغل در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری» مشاهده نشده است، درباره موضوع جمشید در متون شاهنامه و نیز نگاره دربار جمشید در شاهنامه بایسنقری به‌طور مجزا پژوهش‌هایی صورت گرفته است. «بررسی بینامتنی نگاره پادشاهی جمشید از شاهنامه بایسنقری» نوشته احمدی توانا (۱۳۹۳) عنوان پژوهشی است که نویسنده

اروپایی تصاویر شاهنامه بایسنقری را تلفیق و ترکیبی از عناصر بصری و تصویری سبک‌های هنری شیراز، تبریز و بغداد مطرح می‌کنند. (ندرلو و دیگران، ۱۳۸۶: ۸۲) هم‌چنین ترکیب‌بندی و آرایش اجزا، تناسب اجزا و نوع رنگ‌آمیزی نگاره‌ها اوج نگارگری دوره تیموری را نشان می‌دهد. «بیکره‌های بلندقامت و موقر با چهره‌های ریش‌دار، گل‌بوته‌های درشت و تک‌درختان سرسبز از عناصر شاخص در ترکیب‌بندی‌های کاملاً متعادل نگاره‌های شاهنامه بایسنقری است.» (احمدی توانا، ۱۳۹۳: ۵۰-۴۹) هم‌چنین شایان ذکر است که رنگ در نگاره‌های نسخه بایسنقری جایگاه مهمی داشته و با خلوص و درخشندگی خاصی به‌کار رفته است. (ندرلو و دیگران، ۱۳۸۶: ۸۲)

نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری

پادشاهی جمشید یکی از نگاره‌های مصور شده در شاهنامه بایسنقری است که جمشید در آن نشسته بر تختی به تصویر کشیده شده و افرادی با عنوان دقیق پیشه‌ورزان و صنعتگران در اطرافش در حال صنعتگری و اعمال حرفه‌ای صناعات خود هستند. در نگاره پادشاهی جمشید دو بخش متن و تصویر مشاهده می‌شود و مساحتی تقریباً برابر باهم دارند. در بخش کتیبه‌ها متن داستان به پادشاهی تهمورث پدر جمشید اختصاص یافته و در بخش پایین متن اشعار عبارت «پادشاهی جمشید هفتصد سال دو» مشاهده می‌شود و دو بیت آخر از کتیبه به پادشاهی خود جمشید اشاره دارد و متن دو بیت به شرح زیر است:

گران مایه جمشید فرزند او کمر بست یک‌دل پر از پند او

برآمد برآن تخت فرخ پدر به رسم کیان بر سرش تاج زر

بعد از بیان دو بیت بالا متن کتیبه خاتمه می‌یابد و نگاره و تصاویر نگاره به چشم می‌خورد. گویا متن به پادشاهی تهمورث اشاره دارد و داستان جمشید و پادشاهی او در قالب تصویر و نگاره بازنمایی شده است. جزئیات کتیبه در تصویر (۱) ارائه شده است:

در نگاره پادشاهی جمشید در مرکزیت نگاره، تخت جمشید ترسیم شده و ساختار ترکیب در گردش پویا و حلزونی ترکیب‌بندی شده است و محوریت نگاره بر شخصیت جمشید معطوف شده که در مرکز نگاره است. در سمت راست نگاره و بالای یک درخت دیده می‌شود و محیط طبیعی با بوته‌ها و گل‌بوته‌ها مزین شده است. به بیان دیگر در کل نگاره تصویر تک‌درختی به چشم می‌خورد. فضای نگاره، فضای آزاد و طبیعی است که

قومی یک ملت در سیمای او نمود یابد. در عهد سلطنت جمشید تا سید سال در جهان، مرگ و بیماری و سرما و گرما وجود نداشت. افتخار بنیان‌نهادن نوروز که عید بزرگ سالیانه ایرانیان است و فرصتی برای شادمانی‌ها و عیدی‌دادن‌ها به جمشید تعلق دارد.» (ایزدی و دیگران ۱۳۹۵: ۶۳) جمشید در شاهنامه بزرگترین و نیرومندترین پادشاه پیشدادی و پسر تهمورث و نمونه بارز شاه آرمانی در ایران شهر و دارنده فره ایزدی، موبدی و شهرپاری بیان شده و... بسیاری از وجوه تمدن بشری به جمشید نسبت داده شده است. (احمدی توانا، ۱۳۹۳: ۴۸) او نخستین کسی است که به ساخت آلات جنگی نظیر خود، زره و شمشیر می‌پردازد. هم‌چنین فنونی نظیر پارچه‌بافی، خانه‌سازی، کشتی‌سازی، پزشکی و استخراج سنگ‌های قیمتی از کوه‌ها و دریا و استخراج فلزات از معادن به او نسبت داده شده است. (اردستانی رستمی، ۱۳۹۶: ۲۶) باید افزود جمشید در افزایش سطح بهداشت مردمان کوشید و گرمابه را به ایشان سفارش کرد. دستیابی به گلاب و عود و عنبر و جاده‌سازی و آبادانی به او منسوب است. (احمدی توانا، ۱۳۹۳: ۴۹) او هم‌چنین طبقات چهارگانه اجتماعی را پایه‌گذاری کرد. (یاحق و دیگران، ۱۳۸۶: ۲۹۱) در شاهنامه دوران حکومت جمشید هفتصد سال بیان شده و نمادی از دوران طلایی جهان است (پرنیان و دیگران، ۱۳۹۱: ۹۸) و درنهایت بر اثر خودپسندی و غرور بی‌جا فره ایزدی از او برمی‌گردد (احمدی توانا، ۱۳۹۳: ۴۹) و «در اوستا جمشید سرانجام به فرمان اژی‌دهاک و به دست یکی از یاران اهریمن کشته می‌شود و در شاهنامه نیز، ضحاک او را با اره به دو نیم می‌کند.» (یاحق و دیگران، ۱۳۸۶: ۲۹۴)

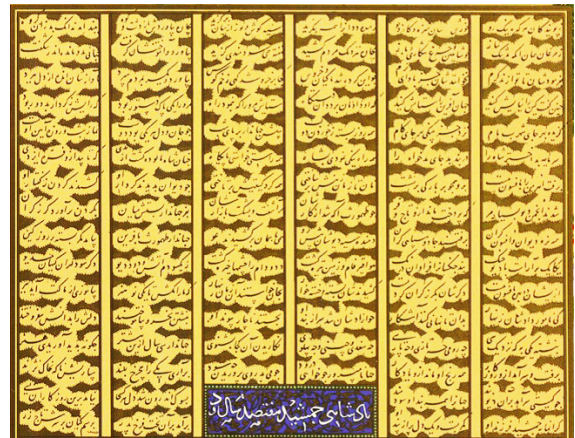
شاهنامه بایسنقری و ویژگی‌های نسخه

شاهنامه بایسنقری از نسخه‌های ارزشمند و از منابع مهم هنری و تاریخی است که متعلق به دوره تیموری و مکتب هرات است و در تاریخ ۸۳۳ ه.ق به دستور بایسنقر میرزا فرزند شاه‌رخ و نوه تیمور گورکانی تهیه و مصور شده و دارای ۲۲ نگاره یا مجلس به کتابت مولانا جعفر تبریزی است. (لطیفیان و دیگران، ۱۳۸۱: ۶۱) نقاشان نسخه، استاد امیر خلیل و استاد غیاث‌الدین (همان پیراحمد یا سیداحمد) هستند و تذهیب نسخه را به استاد خواجه‌علی و صحافی آن را به استاد قوام‌الدین نسبت می‌دهند. (ندرلو و دیگران، ۱۳۸۶: ۸۲) این نسخه در کتابخانه کاخ گلستان در تهران نگهداری می‌شود و تعداد و اندازه صفحات آن به ترتیب ۶۹۰ صفحه و ۳۸۴ در ۲۶۵ میلی‌متر و قطر ۷۵ میلی‌متر و متعلق به مکتب هرات است. (بیک‌مرادی، ۱۳۸۷: ۲۴۵) به‌طورکلی محققان

تصویر ۲. نگاره پادشاهی جمشید، شاهنامه بایسنقری.
منبع: URL 3

ملقب به بایسنقر میرزا بهادرخان نوه تیمور و فرزند سوم شاهرخ بعد از الغیغ و ابراهیم سلطان بود. (یزدی، ۱۳۳۶: ۵۲۲) براساس منابع دست اول و مستندات تاریخی باید گفت بایسنقر میرزا، شخصیتی فرهیخته، هنرمند، هنردوست و هنرپرور بود. (یعقوبی هشجین، ۱۳۹۵: ۴۵) میرخواند درباره هنرپروری و دانش دوستی بایسنقر میرزا نقل می‌کند: «غیاث‌الدین میرزا بایسنقر فرزند شاهرخ، به هوش و کیاست و شجاعت و دانش دوستی و هنرپروری، موصوف بود. فضلا و دانشمندان و هنرمندان و پیشه‌وران، برای ادب دوستی و دانش‌پروری او، از اکناف مملکت، روی به درگاه او می‌آوردند... مهندسان و نقاشان در تذهیب و تصویر کار به جایی رساندند که مزیدی بر آن متصور نبوده است.» (میرخواند، ۱۳۷۵: ۳ / ۱۱۶۵) در مطلع‌السعدین و مجمع‌البحرین نیز آمده است: «... در همه احوال مجالست اصحاب کمال و مخالفت اهل علم و ارباب فضل بر خود فرض عین و عین فرض می‌دانست... و انواع هنرمندان و پیشه‌وران را به نوعی تربیت فرمود که هر یک و حید زمان و یگانه دوران شدند.» (سمرقندی، ۱۳۸۳: ۴۳۱ / ۲ و ۴۳۰) هم‌چنین در بخش دیگری از این منبع

تصویر ۱. متن کتیبه نگاره پادشاهی جمشید، شاهنامه بایسنقری. منبع: URL 3

تخت جمشید از پارچه و با تجمل کمی در مقایسه با ابهت شاهانه به نمایش درآمده است و شاه نشسته بر روی بالشی دیده می‌شود که دستکش به دست در حال رد و بدل کردن پرنده‌ای شکاری با فرد دیگری است و آن شخص هم دستکش به دست دارد. با دقت در جزئیات نگاره چرخ نخریسی و دستگاه پارچه‌بافی مشهود است. در قسمتی دیگر لوازم آهنگری و قلم‌زنی و ذوب فلزات و کوره ذوب فلزات و دستگاه دمنده مشاهده می‌شود و افرادی مشغول کارند. تصویر کلاه خود موجود در نگاره اشاره به ساخت آلات جنگ در زمان این پادشاه دارد. فرد قیچی به دست نمایشگر رواج فن خیاطی و دوخت و دوز لباس و پارچه است. در سمت چپ نگاره فردی ایستاده و کیفی کوچک بر کمر بسته دیده می‌شود که شاید اشاره به حمل مکتوب و نامه یا پیک بودن او دارد. تعداد کل افراد، ۱۵ فیگور انسانی است. در ادامه تصویر (۲) نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری را نشان می‌دهد:

صناعات و مشاغل رایج در عهد تیموری

درباره هنرهای صناعی در دوره تیموری باید گفت، شاهزادگان تیموری در محیطی دانش‌پرور و هنرپرور، رشد یافته و پس از تیمور در قلمرو خود در ماوراءالنهر، خراسان، عراق و دیگر مناطق به پرورش هنر و تشویق و گردآوردن هنرمندان پرداختند. (جهان‌دار، ۱۳۹۵: ۲۱) پسران و نوادگان تیمور که حکومت شهرهای فتح‌شده تیمور را عهده‌دار شدند، از طریق پایتخت‌های مظفریان^۱ (شیراز و اصفهان)، جلایریان^۲ (تبریز و بغداد) و گروهی به نام کرت‌ها^۳ (هرات) به هنرمندان و صنعتگران دسترسی داشتند. (کنبای، ۱۳۸۰: ۵۰) غیاث‌الدین بن شاهرخ

آمده: «... و جلدساختن و باقی نقوش و صنایع پرداختن، چنان نازک و زیبا شد که همانا در آزمون سابقه و سعی ملوک سالفه کمتر میسر شده باشد و باقی حرفه‌ها، زرگری و نجاری و خاتم‌بندی و حدادی^۴ از آنچه خیال مردم گذرد، زیاده‌تر شد.» (سمرقندی، ۱۳۸۳: ۴۳۲ / ۲) در خلد برین نیز نقل شده: «میرزا بایسنقر... به فرط کیاست و فراست و وفور ذکاء و فطنت از سایر برادران ممتاز... بود... هنرمندان و پیشه‌وران از اصحاب صناعت و ارباب حرف در سایه آفتاب عنایت و احسانش به رفاه حال آسوده بودند... خطاطان و نقاشان و مُدَّهَبان و صحافان^۵ و زرگران^۶ و خاتم‌بندان و درودگران^۷، به تربیت آن حضرت، در نازکی، کار را به جایی رسانیدند که مزیدی بر آن متصور نیست.» (واله اصفهانی قزوینی، ۱۳۷۹: ۵۲۴) هم‌چنین بایسنقر میرزا علاوه بر اینکه حامی هنرمندان و صنعتگران عصرش بوده، خود نیز دستی در هنر داشته است. او از جمله خطاطان و خوشنویسان برجسته نیمه اول قرن نهم هجری قمری بوده است. (یعقوبی هنجین، ۱۳۹۵: ۵۴) هم‌چنین «او بزرگترین مشوق هنرهای زیبا در عصر خود شناخته می‌شود» و می‌توان او را بزرگترین کتاب‌دوست عالم برشمرد. (میرجعفری، ۱۳۷۹: ۱۲۴) بنابراین قرن نهم هجری قمری، عصر طلایی هنر تجلید در ایران محسوب می‌شود و پیشرفت کارگاه بایسنقر میرزا در هنر تذهیب و صحافی و تجلید به حد اعلاي خود رسید و از لحاظ فنی و نیز کاربرد نقوش تزئینی از غنای شگفت‌انگیزی برخوردار بود. (شراتو و دیگران، ۱۳۸۴: ۵۴) کتیبه‌نگاری از هنرهای وابسته به معماری و از صنایع رایج در عصر تیموری است و بایسنقر میرزا علاوه بر کتابت به کتیبه‌نگاری نیز تسلط داشت و کتیبه‌ای منحصربه‌فرد از او، در مسجد گوهرشاد مشهد برجای مانده است. (یعقوبی هنجین، ۱۳۹۵: ۷۳) مسجد جامع گوهرشاد یکی از بناهای شاخص عهد تیموری است که از پیشرفت هنر معماری در دوره تیموری حکایت دارد. این بنا را همسر شاهرخ، گوهرشاد خاتون ساخت و در سال ۸۲۱ هجری قمری به اتمام رساند. (میرخواند، ۱۳۷۵: ۶ / ۱۱۵۴). باید گفت باغ‌آرایی و باغ‌سازی در دوران تیموری بسیار پراهمیت بوده است، به‌گونه‌ای که این دوران را شروع رنسانس باغ‌سازی در ایران نامیده‌اند. (انصاری، ۱۳۹۰: ۸) در دوره تیموری هنر سفالگری نیز رایج بوده است و با پیروی از طرز عمل و متأثر از نقوش تزئینی دوره مغول تداوم یافت. (دیماند، ۱۳۶۵: ۱۹۶) هنرهای چوبی و تزئینات روی چوب نظیر منبت‌کاری هم متأثر از هنر

دوره مغول و پیرو روش‌های پیشین بوده است. (یعقوبی هنجین، ۱۳۹۵: ۴۵) بافت منسوجات ابریشمی از مشاغل رایج دیگر دوران تیموری است؛ زیرا در این دوره مراکز مهم پرورش کرم ابریشم در مناطق یزد، کرمان، خراسان، گیلان و مازندران وجود داشت و جزو صنایع ملی ایران محسوب می‌شد. (جمشیدی، ۱۳۹۳: ۱۰۳) شکار و تربیت پرندگان شکاری و بازداري نیز در دوره تیموری رونق خاصی داشته است. مغولان اهمیت زیادی برای شکار قائل بودند و شکار هم برای امرار معاش و هم به‌عنوان مراسمی برای آمادگی‌های جنگی انجام می‌شد. باید خاطرنشان کرد که منصب قوشچی باشی در دربار خان‌های ترک و مغولان جایگاه ویژه‌ای داشته است و زیر نظر قوشچی باشی ده‌هزار قوش دار آماده خدمت به شاه بودند. (حسینی، ذکاوت، ۱۳۹۹: ۵۴) شاهرخ تیموری در دوران حکومت خود به شکار در مناطق مختلف می‌پرداخت و از انواع حیوانات و پرندگان شکاری مانند سگ و یوزپلنگ و باز، شاهین و لاجین استفاده می‌کرد. (سمرقندی، ۱۳۸۳: ۳ / ۱۹۰ - ۱۸۹)

تحلیل صناعات در نگاره پادشاهی جمشید شاهنامه بایسنقری براساس اشعار شاهنامه و مشاغل عهد تیموری

همان‌طور که در بخش قبلی نیز بدان اشاره شد، در نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری جمشید بر روی تختی نشسته و در حال رد و بدل کردن پرنده‌ای شکاری است و اطرافیان‌ش پیشه‌ورزانی هستند که هر یک مشغول به صنعتی به نمایش درآمده‌اند. برای بررسی دقیق‌تر جزئیات پیشه‌ورزی بازنمایی شده در نگاره به متن شاهنامه رجوع شده است و متن شاهنامه نشان می‌دهد که جمشید شاه در دوران حکومت خود به رواج برخی مشاغل و گسترش وجوه تمدنی و فرهنگی پرداخته است. مطالبی نظیر ساخت ابزارآلات جنگی (خود، زره، جوشن، خفتان، تیغ و برگستوان و پوشش جنگی)، نرم‌کردن آهن، بافت پارچه از کتان، ابریشم و موی قز و تولید دیبا و خز، دوخت و دوز لباس و جامه، ترویج زراعت و کشاورزی، گسترش معماری و ساخت خانه، گرمابه و کاخ از مصالح سنگ و گچ، استخراج گوهر و سنگ‌های قیمتی، تولید عطر و بوی خوش مانند بان^۸، کافور، مشک ناب، عود^۹ و عنبر^{۱۰} و گلاب، پزشکی و درمان امراض و نیز کشتی‌سازی از صناعات و مشاغلی هستند که آشکارا به آنها اشاره شده و رواج آنها به جمشیدشاه منسوب است. مقایسه موارد یادشده با جزئیات تصویر

نگاره نشان می‌دهد که موارد ساخت ابزارآلات جنگی (خود، زره، جوشن، خفتان، تیغ و برگستوان و پوشش جنگی)، نرم‌کردن آهن، بافت پارچه از کتان، ابریشم و موی قز و تولید دیبا و خز، دوخت و دوز لباس و جامه در نگاره تصویرسازی شده و موارد ترویج زراعت و کشاورزی، گسترش معماری و ساخت خانه، گرمابه و کاخ از مصالح سنگ و گچ، استخراج گوهر و سنگ‌های قیمتی، تولید عطر و بوی خوش مانند بان، کافور، مشک ناب، عود و عنبر و گلاب، پزشکی و درمان امراض و نیز کشتی‌سازی در نگاره به چشم نمی‌خورد. هم‌چنین باید خاطر نشان کرد تربیت پرندگان شکاری که از حالت جمشید استنباط می‌شود (در حال ردوبدل کردن پرنده شکاری است) و نیز فردی که کیفی چون کیف نامه و مکتوب به کمر بسته هم در تصویر نگاره دیده می‌شود و در متن اشعار به رسم بازداری و نیز کتابت یا نامه‌رسانی اشاره نشده است. درباره جزئیات مشاغل تصویر شده هم باید افزود، ساخت آلات جنگی در متن اشعار با عبارت ساخت خود، زره، جوشن، خفتان، تیغ و برگستوان و پوشش جنگی به کار رفته که در تصویر نگاره، صنعتگران در حال کار با چکش و قلم دیده می‌شوند و کلاه خودی بر روی زمین و در کنار یکی از پیشه‌ورزان که در حال چکش‌کاری است، مشاهده می‌شود. هم‌چنین لوازمی چون قیچی فلزبری و جعبه ابزار فلزکاری هم مشاهده می‌شود. درباره نرم‌کردن آهن، هنرمند مصورکار این شغل را با به تصویر کشیدن یک کوره ذوب فلزات، دستگاه دمنده برای افزایش دمای کوره و فردی که در حال کار با دستگاه دمنده است، بازنمایی کرده است. در قسمت پایین‌تر هم دو نفر در حال چکش‌کاری فلز و حالت دادن به آن و به اصطلاح در حال نرم‌کردن آن ترسیم شده‌اند. بافتن پارچه نیز در قالب دستگاه پارچه‌بافی و چرخ‌نخ‌ریسی به نمایش درآمده است. شغل خیاطی نیز به صورت فردی در حال بریدن پارچه و فردی دیگر در حال دوخت و دوز پارچه دیده می‌شود. جدول (۱) جزئیات این تطبیق را ارائه می‌دهد:

جدول ۱: طبقه‌بندی صناعات و مشاغل در نگاره پادشاهی جمشید براساس اشعار شاهنامه و مشاغل رایج دوره تیموری			
ردیف	مشاغل ایجاد شده جمشید به روایت اشعار شاهنامه فردوسی	جزئیات تصاویر نگاره پادشاهی جمشید در شاهنامه بایسنقری	مشاغل و صناعات رایج در دوره تیموری
۱	ساخت آلات جنگی (خود، زره، جوشن، خفتان، تیغ و برگستوان و پوشش جنگی) (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۶)		فلزکاری (اسلحه‌سازی، حدادی یا ... آهنگری، زرگری و پارچه‌بافی و دوخت و دوز لباس سفالگری زراعت و کشاورزی و رواج باغ‌سازی و باغ‌آرایی معماری و تزئینات وابسته به معماری چون کتیبه‌نگاری، ... کاشی‌کاری و طب پزشکی و پرورش پرندگان شکاری
۲	نرم‌کردن آهن (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۶)		
۳	بافت پارچه از کتان، ابریشم و موی قز و تولید دیبا و خز (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۶)		

		<p>دوخت و دوز لباس و جامه (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۶)</p>	<p>۴</p>
	<p>بازنمایی تصویری از این حرفه در نگاره وجود ندارد.</p>	<p>ترویج زراعت و کشاورزی (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۷)</p>	<p>۵</p>
	<p>بازنمایی تصویری از این کار در نگاره وجود ندارد.</p>	<p>گسترش معماری و ساخت خانه، گرمابه و کاخ از مصالح سنگ و گچ (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۷)</p>	<p>۶</p>
	<p>بازنمایی تصویری از این مطلب در نگاره وجود ندارد.</p>	<p>استخراج گوهر و سنگ‌های قیمتی (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۷)</p>	<p>۷</p>
	<p>بازنمایی تصویری از این کار در نگاره وجود ندارد.</p>	<p>تولید عطر و بوی خوش مانند بان، کافور، مشک ناب، عود و عنبر و گلاب (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۷)</p>	<p>۸</p>
	<p>بازنمایی تصویری از این حرفه در نگاره وجود ندارد.</p>	<p>پزشکی و درمان امراض (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۷)</p>	<p>۹</p>
	<p>بازنمایی تصویری از این شغل در نگاره وجود ندارد.</p>	<p>کشتی‌سازی (فردوسی، ۱۳۹۱: ۲۷)</p>	<p>۱۰</p>
		<p>در متن شاهنامه به شغل بازداری جمشید شاه و تربیت پرنده‌گان شکاری اشاره‌ای نشده است.</p>	<p>۱۱</p>
		<p>در متن شاهنامه به امر کتابت یا نامه‌رسانی هم تحت عنوان عملکردهای جمشید اشاره نشده است.</p>	<p>۱۲</p>

منبع: (نگارندگان با استناد به متن شاهنامه فردوسی به تصحیح پژمان پورحسین)

نتیجه‌گیری

پی‌نوشت

۱. سلسله‌ای که از ۷۳۷ تا ۸۳۲ هجری بر نواحی مختلفی از ایران به جز خراسان حکومت کرد.
۲. حکومت آل جلایر که تعدادی از بازماندگان مغول از ۷۴۰ تا ۸۳۵ هجری در مناطقی از ایران فرمان‌روایی می‌کرد.
۳. آل کرت، سلسله‌ای که از حدود ۶۴۳ تا ۷۸۳ هجری در خراسان حکومت می‌کردند.
۴. آهنگری
۵. جلدساز، شیرازه‌بند
۶. جواهرساز، جواهری، طلاکار، طلاکار
۷. نجار
۸. درختی خوشبو و معطر
۹. ماده‌ای معطر و خوشبوکننده
۱۰. عنبر یا به فارسی شاه‌بوی، ماده‌ای مومی است که از نهنگ عنبر به دست می‌آید. در گذشته بیشتر در عطرسازی به کار می‌رفت. (منبع: URL2)
۱۱. ابریشم خام بدقماش. (URL1)

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در متن شاهنامه اموری نظیر ساخت ابزارآلات جنگی (خود، زره، جوشن، خفتان، تیغ و برگستوان و پوشش جنگی)، نرم‌کردن آهن، بافت پارچه از کتان، ابریشم و موی قز و تولید دیبا و خز، دوخت و دوز لباس و جامه، ترویج زراعت و کشاورزی، گسترش معماری و ساخت خانه، گرمابه و کاخ از مصالح سنگ و گچ، استخراج گوهر و سنگ‌های قیمتی، تولید عطر و بوی خوش مانند بان، کافور، مشک ناب، عود و عنبر و گلاب، پزشکی و درمان امراض و نیز کشتی‌سازی از صنعتی هستند که جمشید آنها را پایه‌گذاری کرده است و در این میان ساخت ابزارآلات جنگی (خود، زره، جوشن، خفتان، تیغ و برگستوان و پوشش جنگی)، نرم‌کردن آهن و آهنگری، پارچه‌بافی و خیاطی در تصویرنگاری صحنه پادشاهی جمشید بازنمایی شده است و مواردی نظیر ترویج زراعت و کشاورزی، گسترش معماری و ساخت خانه، گرمابه و کاخ از مصالح سنگ و گچ، استخراج گوهر و سنگ‌های قیمتی، تولید عطر و بوی خوش مانند بان، کافور، مشک ناب، عود و عنبر و گلاب، پزشکی و درمان امراض و نیز کشتی‌سازی که در متن اشعار شاهنامه به جمشید نسبت داده شده، در جزئیات نگاره به چشم نمی‌خورد. هم‌چنین باید گفت در متن اشعار نیز به بازداری و تربیت پرندگان شکاری، نیز به نامه‌رسانی و پیک‌درباری هم اشاره نشده، ولی در جزئیات نگاره، شخص جمشیدشاه در حال ردوبدل کردن پرندۀ شکاری به تصویر درآمده است. هم‌چنین مقایسه جزئیات نقاشی با مشاغل و صناعات موجود در دوره تیموری نشان می‌دهد نگارگر به مواردی چون باغ‌سازی، کتاب‌سازی، خوشنویسی و کتابت، زرگری، نجاری، سفالگری و معماری و هنر خاتم‌سازی اشاره نکرده است. جزئیات نگاره نشان می‌دهد که نگاره بر مهارت جمشیدشاه در بازداری و شکار با پرندگان شکاری تأکید دارد و هنرمند در تصویرپردازی اثر به شغل بازداری از مشاغل رایج دوره تیموری پرداخته است و از مشاغل و صناعات رایج زمان خود فقط مواردی چون تربیت پرندگان شکاری، ذوب فلزات، آهنگری و ساخت کلاه‌خود، نخ‌ریسی و بافتن پارچه، خیاطی و دوختن لباس را به تصویر کشیده است.

منابع

- احمدی توانا، اکرم (۱۳۹۳) «بررسی بینامتنی نگاره پادشاهی جمشید از شاهنامه بایسنقری»، **باغ نظر**، سال ۱۱، شماره ۲۸، صص ۴۷-۵۴.
- اردستانی رستمی، حمیدرضا (۱۳۹۶) «تیامت میان دورودی (بین النهرین) جمشید و ضحاک»، **تاریخ نامه خوارزمی**، سال ۵، شماره ۲۰، صص ۳۹-۱۳.
- انصاری، مجتبی (۱۳۹۰) «باغ ایرانی، زبان مشترک منظر در ایران و هند»، **منظر**، دوره ۳، شماره ۱۳، صص ۱۱-۶.
- ایزدی، عباس، احمدپناه، سید ابوتراب (۱۳۹۵) «بررسی تطبیقی عناصر بصری نگاره‌های دربار جمشید و دربار فریدون در شاهنامه طهماسبی با تأکید بر ترکیب بندی نگاره‌ها»، **نگره**، دوره ۱۱، شماره ۳۸، صص ۷۸-۶۰.
- آذری، علاءالدین (۱۳۸۷) «پژوهشی در زمینه اساطیر مشترک ایران و هند»، **فصل نامه علمی پژوهشی تاریخ**، سال ۳، شماره ۱۰، صص ۲۶-۵.
- بیکمرادی، نرگس (۱۳۸۷) «بررسی تطبیقی فرم و رنگ در دو نگاره به بندکشیدن ضحاک در شاهنامه بایسنقری و شاهنامه شاه طهماسبی»، **فصل نامه هنر**، شماره ۷۷، صص ۲۶۰-۲۴۲.
- پرنیان، موسی؛ بهمنی، شهرزاد (۱۳۹۱) «بررسی و تحلیل نمادهای بخش اساطیری شاهنامه»، **متن شناسی ادب فارسی**، سال ۴، شماره ۱، صص ۱۱۰-۹۱.
- جمشیدی، فرخ لقا (۱۳۹۳) **بررسی اوضاع اقتصادی و اجتماعی خراسان در عصر شاهرخ تیموری**، پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد، رشته تاریخ، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان.
- جهان دار، حوریه (۱۳۹۵) **مطالعه و شناسایی جنبه بیانگری نگاره‌هایی از شاهنامه ابراهیم سلطان و محمد جوکی با تکیه بر ویژگی‌های اجتماعی و هنری**، پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد، پژوهش هنر، دانشکده علوم نظری و مطالعات عالی هنر، دانشگاه هنر تهران.
- حسینی، سیدرضا؛ ذکاوت، سحر (۱۳۹۹) **مطالعه تحلیلی تصاویر پرندگان شکاری در نگاره‌های شاهنامه طهماسبی**، **نگره**، دوره ۱۵، شماره ۵۳، صص ۶۹-۵۱.
- دیماند، موریس اسون (۱۳۶۵) **راهنمای صنایع دستی**، ترجمه عبدالله فریار، چاپ دوم، تهران: علمی و فرهنگی.
- سمرقندی، کمال الدین عبدالرزاق (۱۳۸۳) **مطلع السعیدین و مجمع البحرین**، به اهتمام عبدالحسین نوایی، جلد ۲ و ۳، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- شراتو، امیرتو؛ گروه، ارنست (۱۳۸۴) **هنر ایلخانی و تیموری**، ترجمه یعقوب آژند، چاپ دوم، تهران: مولی.
- فردوسی، ابوالقاسم (۱۳۹۱) **شاهنامه حکیم ابوالقاسم فردوسی**، به تصحیح پژمان پورحسین، نسخه پی دی اف کنبای، شیلا (۱۳۸۰) **نگارگری ایرانی**، ترجمه مهناز شایسته فر، تهران: مؤسسه مطالعات هنر اسلامی.
- لطیفیان، نارملا، شایسته فر، مهناز (۱۳۸۱) «بررسی ویژگی‌ها و مطالعه تطبیقی نگاره‌های ایرانی در دوران تیموری و صفوی (دوشاهنامه بایسنقری- شاه طهماسبی)»، **دوفصل نامه مدرس هنر**، دوره ۱، شماره ۲، صص ۶۶-۵۵.
- مبینی، مهتاب، شاهوردی، امین (۱۳۹۷) **نگارگری ایران فراتر از نظریات**، **پژوهش نامه گرافیک و نقاشی**، دوره ۱، شماره ۱، صص ۶۰-۵۱.
- میرجعفری، حسین (۱۳۷۹) **تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره تیموریان و ترکمانان**، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.

- میرخواند، محمد بن خاوندشاه بن محمود (۱۳۷۵) *روضه الصفا فی سیره الانبیاء و الملوک و الخفا*. تهذیب و تلخیص عباس زریاب، جلد ۳ و ۶، تهران: علمی و فرهنگی.
- ندرلو، مصطفی، پورعلی اکبر، مریم (۱۳۸۶) «بررسی ساختار تصویری و طراحی (دیباچین) کتب کهن شاهنامه بایسنقری و هفت اورنگ جامی»، *دوفصل نامه مدرس هنر*، دوره ۲، شماره ۲، صص ۹۳-۷۷.
- واله اصفهانی قزوینی، محمدیوسف (۱۳۷۹) *خلد برین*، به کوشش هاشم محدث، روضه ۶، تهران: میراث مکتوب.
- یاحقی، محمدجعفر، قائمی، فرزاد (۱۳۸۶) «نقد اساطیری شخصیت جمشید از منظر اوستا و شاهنامه»، *نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید باهنر کرمان*، شماره ۲۱، صص ۳۰۵-۲۷۳.
- یزدی، شرف الدین علی (۱۳۳۶) *ظفرنامه*، به تصحیح محمد عباسی، جلد ۲، تهران: امیرکبیر.
- یعقوبی هسجین، سیدکمال (۱۳۹۵) *مقایسه اقدامات فرهنگی هنری ابراهیم سلطان و بایسنقر میرزای تیموری*، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تاریخ، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بین المللی امام خمینی (ره).

References:

- Ahmadi Tavana, A. (2014), An Intertextual Study of Jamshid's Kingdom painting in Baysonqor's Shahnama, *Bagh- e Nazar*, 11(28), 47- 54. (text in Persian)
- Ansari, M. (2011), Persian Garden, the common language of landscape architecture in India and Iran, *Manzar*, 3(13), 6- 11. (text in Persian)
- Ardestani Rostami, H. (2017), Tiamat of Mesopotamia (Bina al-Nahreyn), Jamshid and Zahak, *Kharazmi History*, 5(20), 13- 39. (text in Persian)
- Azari, A. (2008), Research in the field of common myths of Iran and India, *History*, 3(10), 5-26. (text in Persian)
- Bikmoradi, N, (2008), "Comparative study of form and color in two paintings: Zahak's arrest in Baysonghory Shahnameh and Shah Tahmasebi Shahnameh", *Art Quarterly*, (77), 242- 260. (text in Persian)
- Canby, Sh. (2001), *Persian Painting*, Translated by: Mahnaz Shayestefar, Tehran: Institute of Islamic Art Studies. (text in Persian)
- Dimand, M S. (1986), *a handbook of Muhammadan art*, translated by Abdullah Faryar, (nd ed2), Tehran: Scientific and Cultural Publications. (text in Persian)
- Ferdowsi, A. (2012), *Shahnameh of Hakim Abolghasem Ferdowsi*, edited by Pezhman Pourhossein, PDF version: www.takbook.com. (text in Persian)
- Hoseini, S R. Zekavat, S. (2020), an Analytical Study of Images of Birds of Prey in the Miniature Paintings of Tahmasebi Shahnameh, *Negareh*, 15(53), 51- 69. (text in Persian)
- Izadi, A. Ahmadpanah, S A. (2016), A Comparative Study of the Visual Elements of the images of the Jamshid Court and the Court of Fereydoun in the Tahmasebi's Shahnameh, Emphasizing the Composition of the images, *Negareh*, 11(38), 78-60. (text in Persian)
- Jahandar, H. (2016). *Study and identification of expressive aspects of the Shahnameh of Ebrahim Sultan and Mohammad Joki based on social and artistic features*, Master, Tehran University of Arts. (text in Persian)
- Jamshidi, F. (2014), *A Study of the Economic and Social Situation of Khorasan in the Age of Shahrokh Teymouri*, Master Thesis, Lorestan University. (text in Persian)

Latifiyan, N. Shayestehfar, M. (2002), A Study of the features and Comparative Study of Iranian Paintings in the Timurid and Safavid Periods (Baysonghor's and Tahmasp's Shahnameh), *Modarres-e honar*, 1(2), 55- 66. (text in Persian)

Mirjafari, H. (2000), *History Evolutions of Political, Social, Economic and Cultural in Iran during the Timurid and Turkmen Periods*, Isfahan: Isfahan University Press. (text in Persian)

Mirkhand, M. (1996), *Rozaho al-Safa fi Sira al-Anbiya va al-Muluk va al-Khafa*, Refinement and summarization of Abbas Zaryab, Volumes 3 and 6, Tehran: Scientific and Cultural Publications. (text in Persian)

Mobini, M. Shahvordi, A. (2018). Persian painting, beyond theories. *Painting Graphics*, (1), 51- 60. (text in Persian)

Naderlo, M. Poraliakbar, M. (2007), the pictorial structure and design of ancient books of Baysonghory Shahnameh and Haft Awrang Heroes", *Modarres- e honar*, 2(2), 77- 93. (text in Persian)

Parnian, M. Bahmani, SH. (2012), Study and analysis of the symbols of the mythological part of Shahnameh, *Textology of Persian literature*, 4(1), 91- 110. (text in Persian)

Samarghandi, K A. (2004), *Matlaa Al-Saadin va Majmaa al-Bahrain, by Abdolhossein Navaii*, Volumes 2 and 3, Tehran: Institute of Humanities and Cultural Studies. (text in Persian)

Valeh Esfahani Qazvini, M Y. (200), *Khald Barin*, by Hashem Mohaddes, Rouzeh 6, Tehran: Written Heritage. (text in Persian)

Yaghobi Hashjin, S K. (2016), *Comparison of cultural- art activities of Ibrahim Sultan and Baysonghor Mirza Timurid*, Master Thesis, International University of Imam Khomeini (RA). (text in Persian)

Yahaghi, M. Ghaemi, F. (2007), Mythological Critique of Jamshid's Personality from the Perspective of Avesta and Shahnameh, *Journal of the Faculty of Literature and Humanities*, Shahid Bahonar University of Kerman, (21), 305-273. (text in Persian)

Yazdi, Sh A. (1957), *Zafarnameh*, to correct Mohammad Abbasi, Volume 2, Tehran: Amir Kabir. (text in Persian)

URL:

URL 1: <https://abadis.ir/fatofa/%D9%82%D8%B2/> (access date: 2021/05/04).

URL 2: <https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B9%D9%86%D8%A8%D8%B1> (access date: 2021/05/04).

URL 3: <http://www.mehremihan.ir/ebook/2788-%D8%AF%D8%B1%DB%8C%D8%A7%D9%81%D8%AA-%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%B4%D8%A7%D9%87%D9%86%D8%A7%D9%85%D9%87-%DB%8C-%D8%A8%D8%A7%DB%8C%D8%B3%D9%86%D9%82%D8%B1%DB%8C> (access date: 2021/05/04).

Analytical study of Professions and Crafts in the Jamshid's kingdom Miniature in Baysonqor's Shahnameh

Abstract:

Persian miniature art represents the enrichment of Iranian art and it also has a historical significance in the cultural and social subjects. The Shahnameh of Baysonghor Mirza is one of the most important and beautiful manuscripts and it belongs to the Timurid period and it is the result of the efforts of Herat school Painters. In the art workshop of Baysonghor Mirza. This manuscript was prepared and illustrated in 833 AH by the order of Baysonghor Mirza, son of Shahrokh and grandson of Timur Gurkhani and it has 22 paintings written by Molana Jafar Tabrizi. Also, the painters of Baysonqor's Shahnameh are Master Amir Khalil and Master Ghiyas al-din (same as Pir Ahmad or Seyyed Ahmad) and Master Khajeh Ali Illuminated it and Master Ghavam al-Din also made its cover. Baysonqor's Shahnameh is kept in the library of Golestan Palace in Tehran and the number and size of this manuscript pages are 690 pages and 384 by 265 mm and its diameter is 75 mm, respectively. It is necessary to mention that Jamshid's kingdom is one of the 22 miniatures in this Shahnameh of Baysonghor manuscript. Also, Jamshid Shah is one of the first kings to play an important role in the deployment of Iranian culture and civilization and the text of the Shahnameh narrates his Empire and function and scenes of his government have been illustrated in the Baysonqor's Shahnameh. Therefore, it seems necessary to study the identification of the types of artifacts and Persepolis in the Jamshid's kingdom miniature in Baysonqor's Shahnameh and to recognize how illustration these professions and crafts as a research purpose. In Ferdowsi Shahnameh, Jamshid Shah is introduced as the greatest and most powerful Pishdadi king and son of Tahmorath and a prominent example of an idealistic king in Iranshahr and it is one of the most original myths of India and Iran. Jamshid Shah is the only person in Avesta except for Zoroaster who speaks face to face with Ahura Mazda. His era is one of the most brilliant mythological periods in Iran and during the reign of Jamshid Shah, there was no death, disease, cold, or heat in the world for three hundred years. Jamshid Shah has established the great and annual Nowruz among Iranians and many aspects of human civilization have been attributed to Jamshid Shah. He was the first to make weapons such as helmets, armor, and sword. He has also developed techniques and occupations such as textile weaving, house building, shipbuilding, medicine, and the extraction of precious stones from mountains and the sea, as well as the extraction of metals from mines. It should be added that Jamshid tried to increase the level of public health and hygiene. Achieving Gholab, oud, and amber and building roads, and developing cities

Sahar Zakavat

Ph.D. candidate, Comparative and Analytical History of Islamic Art, Shahed University, Tehran.

Sahar.zekavat@shahed.ac.ir

Abdolreza chareie

Assistant Professor, Department of Art, Shahed University, Tehran, Iran
(Corresponding Author).

chareie@shahed.ac.ir

Date Received: 2021-01-21

Date Accepted: 2021-05-08

1-DOI: 10.22051/pgr.2021.34803.1098

are other functions of Jamshid Shah. He also established the four social classes and levels. Therefore the present study was done to answer these questions: 1- What professions and crafts have been depicted in the Jamshid's kingdom miniature in Baysonqor's Shahnameh? 2-What are the Properties of types of professions and crafts in the Jamshid's kingdom miniature in Baysonqor's Shahnameh and how are these crafts portrayed? It should be noted this research is a descriptive-analytical study and its data and information were collected by searching in the library, documentary, and visual resources. Findings show that in the painting of Jamshid kingdom in Baysonqor's Shahnameh, Jamshid Shah is sitting on a throne and he is wearing gloves and is exchanging the hunting bird and around him, there are craftsmen and artisans, each engaged in a specific industry and activity. The text of Shahnameh shows that Jamshid Shah during his rule has expanded some jobs and aspects of civilization and culture such as making war tools (helmets, armor, and war clothing), softening iron, weaving linen, silk, and Ghez hair, and producing Diba and fur, sewing clothes, promoting agriculture, expanding architecture and building houses, baths, and palaces From stone and gypsum materials, extraction of gems and precious stones, production of fragrant aromas such as ban, camphor, pure mushk, uod and amber, and Gholab, medicine and treatment of diseases, as well as shipbuilding. Comparison of the mentioned cases with the details of the picture shows that the cases of making war tools (helmet, armor, and war coat), softening iron, weaving of linen, silk, and Ghez hair and producing Diba and fur, sewing clothes in the picture Illustrated and promoting agriculture, expansion of architecture and building of houses, baths and palaces from stone and gypsum materials, extraction of gems and precious stones, production of aromas such as ban, camphor, pure mushk, uod and amber, and Gholab, medicine And the treatment of diseases as well as shipbuilding is not seen in the picture of the painting. Also, it should be noted that Jamshid Shah is seen exchanging the hunting bird, which shows the expansion of the bird-hunting training industry during the Timurid period and Ferdowsi has not mentioned this issue in the text of Shahnameh. Also, it can be seen a person in the painting who has a bag such as a letter bag on his waist, and the text of the poems does not mention the development of writing or correspondence. Regarding the details of the illustrated industries and occupations, it should be added that the making of war tools in the text of the poems is used with the phrase-making helmets,

armor, and war clothing, which can be seen in craftsmen working with hammers and Special engraving tools in the picture of the painting and a helmet can be seen on the ground next to one of the craftsmen was hammering. Also, there are tools such as metal cutting scissors and a metalworking toolbox. In the case of iron softening, the illustrator depicts these cases by picture a metal smelting furnace, a blower machine to increase the temperature of the furnace, and a person working with the blower machine. In the lower part of the painting, two people have depicted hammering and shaping the metal and so-called softening it and the weaving of the cloth is also shown in the form of a weaving machine and a spinning machine and The sewing job is also seen as a person cutting the cloth and another person sewing the cloth. It should be noted that the industrial arts in the Timurid period, the Timurid princes had grown up in a knowledgeable and artistic environment and after Timur Gurkhani, they cultivated art and encouraged and gathered artists and craftsmen in their territory in Transoxiana, Khorasan, Iraq, and other regions. Baysonghor Mirza Bahadur Khan was the grandson of Timur Gurkhani and the third child of Shahrukh after Elegh Beyg and Ibrahim Sultan and according to historical documents, he was an educated person, artist, art lover, and litterateur. During the reign of Baysonghor Mirza, Developed literature and poetry and the arts such as painting, calligraphy and writing, bookbinding, goldsmith, carpentry, blacksmithing, pottery, textile weaving, gardening, and architectural arts such as inscriptions technique and wooden arts such as inlaying and expansion of the bird-hunting training. A comparison of the details of painting with the occupations and industries of the Timurid period shows that the painter did not mention gardening, bookbinding, calligraphy and writing, goldsmith, carpentry, pottery and architecture, and the art of inlaying, and also, in the details of the painting, Jamshid Shah is Illustrated exchanging a bird-hunting and this shows that the painting emphasizes the skill of Jamshid Shah in Training birds-hunting and hunting with birds of prey and in this painting, the painter Illustrated the job and industry of the bird-hunting training from the common occupations of the Timurid period and painter from the common industries of his time, he only illustrated occupations such as the bird-hunting training, smelting metals, blacksmithing and making the helmet, spinning and weaving cloth, dressmaking.

Keywords: Jamshid's kingdom, Baysonqor's Shahnameh, professions, crafts, miniatures.